

מראי מקומות- מכות כ"ב

החושן וחורש בו, וכל שעה עובר משום לא יזח".

(ה) **מיגו דחיילא עליה שבועה- ע' בריב"ן שכ'** דאשת איש ונעשית חמותו הו"ל איסור מוסף, אבל איסור כולל היינו כגון שנשא אחות חמותו, או חמותו ונעשית אשת איש. והק' **הערוך לנר** דבסוגיא דסנהדרין (פ"א) ויבמות (ל"ב) מבואר להיפוך, דאשת איש ונעשית חמותו הוי כולל, וחמותו ונעשית אשת איש הוי מוסף. וע"ש שהביא מהגו"ב לתרץ שיש חילוק בין חיוב הבעל ובין חיוב הנבעלת, דלגבי חיוב דידי' הוי חמותו ונעשית א"א מוסף, אבל הריב"ן איירי הכא לגבי חיוב דידה, ובזה הוי כולל. אולם ע"ש מה שהק' דהנו"ב לא תי' לענין א"א ונעשית חמותו, דכ' הריב"ן דהוי מוסף משום דמעיקרא חנק והשתא שריפה, ובגמ' מוכח דהו"ל כולל ולא מוסף, ע"ש מש"כ בזה.

(ו) **בנזיר שמשון- פי' הריב"ן** דהיינו ע"י מלאך קיבל נזירות עליו. ועוד הביא מאית דמפרשי דנזיר שמשון היינו נזיר מן הבטן, והק' ע"ז הריב"ן דהא אי' בשאלה, עכ"פ ע"י אביו. והק' **הגבורת ארי** על ב' הפירושים, על פי' א' ק', דהא ודאי אדם יכול לקבל נזירות שמשון ע"י עצמו, ומ"מ ליתא בשאלה, ואי"צ לפרש שהי' ע"י מלאך או אביו (וע"ע בגבו"א לעיל בריש העמוד, דנתקשה במקור דליתא בשאלה, וכ' להסתפק אם הוא מן התורה או מדרבנן). ומה שהק' הריב"ן על פי' הב', דעכ"פ הי' שייך בה שאלה, כ' הגבו"א דלק"מ, די"ל דתנא מידי דליתא בשאלה עכשיו קתני, וזהו באמת אין בה שאלה עכשיו. אולם כ' דלכאו' יש להק' באו"א, דע"כ לאו בנזיר מבטן קאמר, שהרי קי"ל דאביו אינו יכול להדירו בנזיר אלא עד שיביא ב' שערות, ואף אם מדירו מעיקרא, פקע הנזירות כשהביא ב' שערות, ומתני' ע"כ מיירי בגדול, שהרי הוא לוקה על כל האיסורים שהוא עובר, וא"כ ע"כ לא מיירי בנזיר מבטן.

(א) **ואם איתא, משום הבערה לא ליחייב- העיר הריטב"א** דהול"ל למימר דאבישול לא ליחייב, דלכאו' חיוב דהבערה חל מעיקרא. וע' **בערוך לנר** דתי' ע"פ מה שהק' דלכאו' אין האיסור הבערה בשעת הבישול, וא"כ אפי' אם אין חילוק מלאכות ביו"ט, מ"מ הרי כמו גופין מוחלקין, וא"כ ההתראה חלה על שתיהם. ולכן פי' דע"כ מיירי שהבעיר ובישול בב"א, כגון שהבעיר האש תחת הקדירה, ולכן שפיר הק' דעל ההבערה לא יתחייב, דכיון דשניהם בב"א חלו, נקט הבערה משום דהתנא נקט בישול ברישא.

(ב) **אלא אפיק הבערה ועייל עצי אשירה- הק' הריטב"א**, ליתני' תנא בגיד הנשה של נבילה ולילקי שש. ותי' דלא פרכי' הכי למרבי בלאוין, אלא על משנתנו דקתני יש חורש תלם, וכל דתני "יש" בעי לרבווי לאוין, אבל בהא דלא קתני יש לית לן למיפרך הכי, דלא בעי תנא אלא למתני דבר שיש בו חידוש, ובגיד של נבילה מה חידוש איכא למיתני שילקה משום אוכל נבילה, ולכן שפיר לא הק' דלתני גיד של נבלה.

(ג) **משום לא תביא תועבה אל ביתך- כ' הערוך לנר** דלכאו' יש להוכיח מסוגיין דיש איסור לא תביא אפי' אם אין מביאו לביתו, אלא נהנה ממנו, והביא דהרמב"ם באמת ס"ל דיש איסור הנאה אפי' אם לא הביאו לביתו, והביא דהכס"מ כ' דכן מוכח מסוגיין, אלא דהק' הערל"ג דמנין לנו לדרוש כן, דלמא האיסור הוא להביאו אל ביתו דוקא, והניח בצ"ע.

(ד) **וליחשוב נמי המזיח החושן מעל האפוד והמסיר בדי ארון- פי' הריטב"א**, "ומשכחת לה בחרישה זו כגון שהסיר בדי ארון לחרוש בהם, וכל שעה שחורש בהם ואינו מחזירן לארון עובר משום לא יסורו ממנו, ואפי' אינו נהנה בשוה פרוטה. ומזיח את החושן משכחת לה אליבא דאמרו לחשוב נמי כלאים שהוא לבוש, וכגון שהי' לובש את

(ז) **אלא האי תנא איסור כולל לית לי-** פי' הריטב"א דהיינו "או דלית לי' שום איסור כולל, ואפי' דאתא ממילא, כנבילה ביום הכפורים וכו' שמעון, או דלית להו איסור כולל בדבר הבא מעצמו מיהת".

(ח) **המרביע שור פסולי המוקדשים לוקה שנים-** כ' הרש"ש דמה דלוקה שנים היינו א' משום כלאים וא' משום עבודה, דהרביעה עצמה נחשב עבודה, וא"כ נמצא דעשה עבודה עם שור פסולי המוקדשין. אולם משמע מדברי הריב"ן דלא הי' לו גירסא "שנים", וכן מבואר בריטב"א דלא גרס שנים.

(ט) **ארבעים חסר א', שנא' במספר ארבעים, מנין שהוא סמוך לארבעים-** כ' הריב"ן דהיינו דכיון דלא כתיב יכנו ארבעים במספר, אלא במספר ארבעים יכנו (וכמבואר בגמ'), שמעי' מינה דהיינו מנין סוכם את הארבעים. ומבואר מדבריו דהיינו דרשה גמורה. אולם ע' ברמב"ם (סנהדרין י"ז, א') שכ' דמה שנא' מ', היינו שאין מוסיפין על מ', אפי' אם בריא הוא, אבל פוחתין למי שחלש, שאם יכה לחלש מכה רבה ודאי ימות. וכ' "לפיכך אמרו חכמים שאפי' הבריא ביותר מכין אותו שלשים ותשע, שאם יוסיף לו אחת נמצאת שלא הכה אלא ארבעים הראויות לו". וכפשוטו כוונתו לומר דמדאורייתא לוקה מ', ומדרבנן אמרו דאינו לוקה אלא ל"ט. וכן פי' הכסף משנה בפי' הראשון, וכ' דלפ"ז מה דאמרי' דכמה טפשי וכו', היינו משום דהתורה אמר דצריך ללקות ארבעים, ובאו חז"ל ואמרו דאינו לוקה אלא ל"ט, ומה שדרשו מקרא, צ"ל לפ"ז דאינו אלא אסמכתא בעלמא. ועוד צידד לפרש דמה שכ' הרמב"ם דאמרו חכמים, היינו הרמב"ם לשיטתו דכל מה שאינו מפורש בהדיא קרי לי' דברי סופרים, והחכמים מפרשים כך בכוונת התורה, דלכך אמר התורה ללקותו ל"ט, ולא ארבעים ממש.

(י) **אמדוהו לקבל ארבעים ולוקה מקצת ואמדו שאין יכול לקבל ארבעים, פטור- נח'** הראשונים בביאור דברי המשנה. הרמב"ן כ' (מלחמת, ד: בדפי הרי"ף) דאם אמדוהו לקבל ארבעים, ולקח מקצת, אם שוב

אמדוהו שיכול לקבל רק ל"ו, אין מלקין אותו שוב אפי' אחת, "דהואיל ולקח מקצת, כבר נקלה מחמת האומד הראשון, ואין דנין אותו בשני דינין לאמוד אותו פעם שנית, ואין מלקין אותו אפי' א' בלא אומד, לפיכך פטור". מבואר מדברי הרמב"ן דאפי' אם מלקין אותו רק קצת, כיון דשוב אומדין אותו אומד חדש, אין מלקין אותו כלל. אולם הרמב"ם (סנהדרין י"ז, ב') פי' דמיירי כגון שלקה כבר ט' או י"ב, ושוב אמדו אותו שאינו יכול לקבל עוד, דאז אין לוקין אותו יותר. ועכ"פ מבואר שהוא רק משום דעכשיו אמדו אותו דאינו יכול לקבל עוד, וכבר קיבל כל מה שיכול לקבל, אבל אם אמדוהו שיכול לקבל יותר, י"ל דשפיר מלקין אותו עכ"פ מה שיכול לקבל.

(יא) **כמה טפשי שאר אינשי, וכו'- הק' הר"ן בקידושין (יד: מדפיו),** הא שם עושין ק"ו להיפוך, אם מפני לומדי התורה עומדין, מפני הספר תורה גופה לא כש"כ. וביאר, דאף דס"ת עדיף, מ"מ כיון דבלאו ת"ח הי' התורה כרוכה ומונחת בקרן זוית, א"כ הו"ל לדעת, דכמו דצריך לעמוד מפני ס"ת, כן צריך לעמוד מפני ת"ח. ובשם תוס' ביאר, דהטפשות שיש להם הוא, דכל הדין שאנו יודעים שצריך לעמוד מפני ס"ת הוא גופא מק"ו מת"ח, וא"כ איך אינם יודעים דצריכים לעמוד מפני ת"ח.

(יב) **הא דאמדוהו ליומי'- פי' הריב"ן,** דאם לא לקח, הרי הוא כמי שלא אמדוהו כלל, ועכשיו הוא דמעייני' בדיני' ואמרו דאינו יכול לקבל, ולכן ממתניין אותו עד שיבריא ויהיו אומדין אותו אומד הראוי לו. והק' הרש"ש, למה ממתניין לו עד שיבריא, למה אין לוקין אותו כפי האומד של עכשיו, ומ"ש ממי שלא אמדו כלל מעיקרא דלוקין אותו כפי האומד של עכשיו. ותי' דע"כ מיירי דבאומד השני אמדו אותו שאינו יכול לקבל מלקות כלל, ולכן שפיר ממתניין לו, כמו שהיו ממתניין לו אם היו אומדין אותו לזה מעיקרא. אבל אה"נ, אם עכשיו הי' האומד השני שיכול לקבל איזה סכום מלקות, היינו מלקין אותו אותו סכום ופוטריין אותו.

שכ' דלכאו' ל"ק מה שהשליח לא גלה, שהרי אף דשלוחו כמותו, מ"מ גם השליח חייב. אבל הק' דלכאו' עכ"פ גם המשלח צריך להיות חייב גלות לפי שי' תוס'. ותי' א) "דהב"ד אין חייבין על טעותן בדין גלות", וצ"ע כוונתו בזה, ב) דלא מצינו שיהי' המשלח חייב מיתת ב"ד ע"י מה שעשה השליח, דכל המקור דהמשלח חייב במה שהשליח אינו בר חיובא הוא מגניבה, ולכן לא מצינו זה אלא במלקות, ומיתה ממלקות לא ילפי'.

יג) **הא דאמדרוהו ליומי' - פי' הריב"ן דאם לקו מקצתן פטרו אותו, שהרי נתבזה. והק' החזון איש** (חו"מ י"ח, א'), דמשמע דאפי' אם לא לקה אלא א', וא"כ, הרי כיון שלא לקה ג' הרי הוא כאילו לא לקה כלל, וא"כ הו"ל כמו שנתבזה חוץ לב"ד, ובנתבזה חוץ לב"ד הרי ודאי אינו פטור ממלקות. וכן בהא דאמדרוהו לקבל י"ח ומשלקה אמדו שיכול הוא לקבל מ' פטור, דכיון דכבר יצא מב"ד, בזיון הוא לב"ד להחזירו. והק' החזון"א דמה בכך, איך רשאיין למפטרי' משום כבודן, והרי אי"ז בזיון גמור. וכ' דאפשר דכיון שהי' טעות בשיקול הדעת, אז כל שנעשה ע"פ דעת ב"ד, וא"א כבר להחזירו, אז כבר חלה הוראתם, ולכן אם אמדרוהו למ' ונלקה א', הו"ל זו כדין, וכשנודע להם שא"א לו לקבל עוד, הוי כנתקלקל ומפטר במה שלקה כבר, וכן בלקה י"ח וכבר פטרוהו ב"ד, כבר יצא חובתו [אולם לכאו' אין כוונתו לפרש כן בדעת הריב"ן, דכ' דמה שפטרוהו היכא שכבר נלקה י"ח, היינו משום שבזיון הוא לב"ד, ולא משום שכבר יצא ידי חובתו, וצ"ע].

יד) **ואם לאו, לוקה ומתרפא וחוזר ולוקה... הא דאמדרוהו לארבעים וחדא - הק' החזון איש** (חו"מ י"ח, ג'), דלכאו' משמע ממתני' דכל שב"ד לא נזקקו באומד הראשון אלא על מלקות של עבירה א', ממתניין לו להתרפא כדי ללקות אותו פעם ב'. ויש לע', למה ממתניין לו, הרי אם לוקין אותו על חטא א' ושוב מיד חטא עוד פעם, לכאו' אומדין אותו מיד ולוקין אותו, ואין ממתניין לו להתרפא, ומ"ש. ותי' דאולי זהו גופא פי' המשנה, ואם לאו, דהיינו, דלא היו יכולין לאמוד אותו יותר ממ"א סך הכל (ולא כלכאו' הוי הפשטות, דמשמע דאם לא אמדו אותו), אז ממתניין לו עד שיתרפא, אבל בלא"ה אה"נ, שפיר אומדין אותו מיד לעבירה שני'.

טו) **הוסיף לו רצועה א' ומת הר"ז גולה על ידו - ע' בקצות** (שמ"ח, סוף סק"ד) שהביא מה דאי' בב"ק (לב:) דהכא מיירי כשמונה טעה במנינו. והק', דלפי שי' תוס' (קידושין מב: ועוד) דבמקום שהשליח לא ידע שהי' עושה עבירה, אמרי' יש שליח אף לדבר עבירה, א"כ למה שליח ב"ד גולה, הרי אינו אלא שליח, ולא ידע, ולכאו' צריך המשלח לגלות, ולא השיב כלום על ראי' זו. וע' בנתיבות (שם)